

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA MẶT TRẬN TỔ QUỐC VIỆT NAM VÀ CÁC TỔ CHỨC CHÍNH TRỊ - XÃ HỘI TRONG XÂY DỰNG CHÍNH SÁCH DÂN TỘC

NGUYỄN VĂN KẾ^(*)

Tóm tắt: Phát huy trách nhiệm của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc nhằm tăng cường sức mạnh đoàn kết dân tộc, thực hiện dân chủ, tạo đồng thuận xã hội. Bài viết nghiên cứu vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc thông qua việc góp ý, phản biện xã hội, giám sát của Nhân dân và những khó khăn, hạn chế trong quá trình thực hiện. Từ đó đề xuất giải pháp phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc những năm tới.

Từ khóa: Vai trò; Mặt trận Tổ quốc Việt Nam; tổ chức chính trị - xã hội; chính sách dân tộc; xây dựng chính sách dân tộc.

Abstract: Promote the role of the Vietnam Fatherland Front and socio-political organizations in formulating ethnic policies to promote the strength of national unity, implement democracy, and strengthen social consensus. The article conducts an in-depth study and research on the role of the Vietnam Fatherland Front and socio-political organizations in formulating ethnic policy through comments, social criticism, people's supervision, and difficulties and limitations in the implementation process. From there, solutions are proposed to promote the role of The Fatherland Front and socio-political organizations in formulating ethnic policies in the coming years.

Keywords: Role; Vietnam Fatherland Front; socio - political organizations; formulating ethnic policies; building policies ethnic.

Ngày nhận bài: 08/10/2023; Ngày sửa bài: 12/11/2023; Ngày duyệt đăng bài: 27/12/2023.

Mở đầu

Chính sách dân tộc là một bộ phận của chính sách công về lĩnh vực công tác dân tộc do cấp có thẩm quyền ban hành nhằm thực hiện phương hướng, mục tiêu mà Đảng và Nhà nước đề ra. Xây dựng chính sách dân tộc là toàn bộ quá trình tạo ra một chính sách mới, với trình tự, thủ tục, soạn thảo, ban hành theo quy định của pháp luật để giải quyết vấn đề thực tiễn nhằm đạt được mục tiêu, định hướng của Đảng đề ra. Chính sách đối với đồng bào dân tộc thiểu số là bộ phận quan trọng trong chính sách đại đoàn kết của Đảng và Nhà nước ta, cũng được xem như là

chính sách đặc thù, ưu tiên phát triển toàn diện, nhằm thu hẹp dần khoảng cách phát triển giữa các vùng, các dân tộc. Công tác dân tộc cũng được Đảng ta xác định trong Nghị quyết Trung ương 7 khóa IX là: vấn đề chiến lược cơ bản, lâu dài, cấp bách; là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân, của hệ thống chính trị¹. Do đó, việc xây dựng chính sách dân tộc đòi hỏi vừa phải tuân theo quy trình, quy định của pháp luật, vừa phải huy động, động viên được cả hệ thống chính trị và Nhân dân tham gia, thông qua xây dựng chính sách dân tộc cũng góp phần củng cố khối đại đoàn kết dân tộc.

^(*) Phó Vụ trưởng Vụ Dân tộc, Ban Dân vận Trung ương Đảng; Email: kenguyenbdvtw@gmail.com

¹ Bộ Chính trị (2019), *Kết luận của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX về công tác dân tộc trong tình hình mới*, số 65-KL/TW, ngày ban hành 30/10/2019.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội là nòng cốt trong xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, có chức năng, nhiệm vụ bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của Nhân dân, thực hiện dân chủ, làm nòng cốt để Nhân dân làm chủ, giám sát và phản biện xã hội. Nghiên cứu vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc góp phần làm rõ hơn việc cụ thể hóa, thể chế hóa quan điểm, định hướng của Đảng, những ưu điểm, cũng như khó khăn, hạn chế của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc và đề xuất giải pháp phát huy vai trò, trách nhiệm của các tổ chức này trong xây dựng chính sách dân tộc, đáp ứng yêu cầu thực tiễn trong tình hình mới.

1. Cơ sở chính trị, pháp lý để Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng chính sách dân tộc

Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng chính sách dân tộc thông qua việc góp ý kiến xây dựng dự thảo chính sách dân tộc. Góp ý vào quá trình xây dựng dự thảo chính sách là chức năng, nhiệm vụ của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội nhằm phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, vai trò của Nhân dân trong xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền trong sạch, vững mạnh, hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Điều 6 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 quy định: Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức thành viên của Mặt trận có quyền và được tạo điều kiện góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật và dự thảo văn bản quy phạm pháp luật; trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp

luật, cơ quan, tổ chức chủ trì soạn thảo có trách nhiệm tạo điều kiện để các cơ quan, tổ chức, cá nhân tham gia góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật, tổ chức lấy ý kiến đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của văn bản quy phạm pháp luật; các ý kiến tham gia đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật phải được nghiên cứu, tiếp thu trong quá trình chỉnh lý dự thảo văn bản. Điều 86, Điều 97 của Luật cũng quy định: trong quá trình xây dựng chính sách dân tộc (nghị định của chính phủ, quyết định của thủ tướng chính phủ) còn phải lấy ý kiến đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của chính sách, đăng toàn văn hồ sơ đề nghị xây dựng chính sách (ít nhất 30 ngày đối với nghị định, 60 ngày đối với quyết định của Thủ tướng Chính phủ) để cơ quan, tổ chức, cá nhân góp ý.

Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng chính sách dân tộc thông qua hoạt động tư vấn, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách dân tộc. Phản biện xã hội đối với chính sách dân tộc được hiểu theo tinh thần Quyết định số 217-QĐ/TW, ngày 12/12/2013 của Bộ Chính trị là việc nhận xét, đánh giá, nêu chính kiến, kiến nghị đối với dự thảo chính sách, nhằm phát hiện những nội dung còn thiếu, chưa sát, chưa đúng, chưa phù hợp trong các văn bản dự thảo; kiến nghị những nội dung thiết thực, góp phần bảo đảm tính đúng đắn, phù hợp với thực tiễn đời sống xã hội và tính hiệu quả trong thực hiện; bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của Nhân dân; phát huy dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội. Phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc được thực hiện thông qua tổ chức hội nghị phản biện hoặc gửi dự thảo văn bản đến cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan

để lấy ý kiến phản biện xã hội hoặc tổ chức đối thoại trực tiếp giữa Mặt trận Tổ quốc với cơ quan, tổ chức có dự thảo văn bản được phản biện xã hội. Điều 32 Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015 quy định: phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là việc Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp trực tiếp hoặc đề nghị các tổ chức thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam nhận xét, đánh giá, nêu chính kiến, kiến nghị đối với dự thảo văn bản chính sách của cơ quan nhà nước. Điều 1 Nghị định số 154/2020/NĐ-CP về sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 34/2016/NĐ-CP bổ sung khoản 3a vào sau khoản 3 Điều 25 là: “3a. Trả lời bằng văn bản đối với ý kiến phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong trường hợp Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thực hiện phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật”.

Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng chính sách dân tộc thông qua hoạt động giám sát việc thực hiện chính sách. Giám sát việc thực hiện chính sách dân tộc theo quy định của Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015 là việc theo dõi, xem xét, đánh giá, kiến nghị đối với hoạt động của cơ quan, tổ chức, đại biểu dân cử, cán bộ, công chức, viên chức trong việc thực hiện chính sách; qua đó phát hiện những bất cập, hạn chế để có những ý kiến tư vấn, góp ý điều chỉnh, bổ sung chính sách phù hợp với thực tiễn. Giám sát được thực hiện thông qua các hình thức là: nghiên cứu, xem xét văn bản của cơ quan có thẩm quyền liên quan đến quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân; tổ chức đoàn giám sát; thông qua hoạt động của Ban thanh tra nhân dân được thành lập ở cấp xã, Ban giám sát đầu tư của cộng đồng; tham gia giám sát với cơ quan, tổ chức có thẩm quyền. Ngoài các hình thức

trên, Mặt trận Tổ quốc cũng có thể tiến hành giám sát căn cứ vào đơn, thư khiếu nại, tố cáo, kiến nghị của các tổ chức, cá nhân và qua phản ánh của các phương tiện thông tin đại chúng.

Ngoài vai trò là các tổ chức thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, vai trò tham gia xây dựng chính sách dân tộc của các tổ chức chính trị - xã hội cũng được thể hiện trong quy định của pháp luật và điều lệ hội. Điều 28 Luật Thanh niên 2014 quy định: Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh có trách nhiệm tham gia, phối hợp với các cơ quan nhà nước có liên quan trong quá trình xây dựng và tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật đối với thanh niên. Điều 11 Pháp lệnh Hội Cựu chiến binh Việt Nam quy định một trong những nhiệm vụ của Hội Cựu chiến binh là: kiến nghị với cơ quan nhà nước, chính quyền địa phương xây dựng và tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật có liên quan đến Cựu chiến binh, Hội Cựu chiến binh. Điều 2 Điều lệ Hội Nông dân Việt Nam quy định cơ chế tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền trong sạch, vững mạnh là: tham gia giám sát và phản biện xã hội theo quy chế; tham gia xây dựng cơ chế, chính sách liên quan đến nông nghiệp, nông dân, nông thôn. Điều 2 Điều lệ Hội phụ nữ Việt Nam quy định nhiệm vụ của Hội là: “tham mưu đề xuất, tham gia xây dựng, phản biện xã hội và giám sát việc thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước có liên quan đến phụ nữ, gia đình, trẻ em và bình đẳng giới”.

2. Thực trạng tham gia xây dựng chính sách dân tộc của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong những năm qua

Trong những năm qua, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội đã

tích cực, chủ động tham gia xây dựng chính sách dân tộc và đã đạt được những kết quả quan trọng là:

Thứ nhất, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội đã phối hợp chặt chẽ với cơ quan Nhà nước trong xây dựng chính sách dân tộc. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã phối hợp chặt chẽ với Ủy ban Thường vụ Quốc hội và Chính phủ trong xây dựng Nghị quyết liên tịch về cơ chế phối hợp, trong đó xác định nội dung phối hợp trong xây dựng chính sách dân tộc, giám sát và phản biện trong quá trình xây dựng và chính sách dân tộc; tổ chức hội nghị đánh giá kết quả thực hiện thường niên. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội cũng làm tốt công tác ký kết chương trình phối hợp với Ủy ban Dân tộc, các bộ, ngành liên quan trong thực hiện nhiệm vụ, trong đó có nhiệm vụ xây dựng chính sách dân tộc, giám sát và phản biện xã hội trong quá trình xây dựng chính sách, nhất là trong xây dựng Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021 - 2030.

Thứ hai, công tác góp ý kiến, tư vấn, phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản chính sách dân tộc đạt được nhiều kết quả quan trọng. Trong những năm vừa qua, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, cơ quan Trung ương của các tổ chức chính trị - xã hội đã cử cán bộ tham gia Ban soạn thảo chính sách dân tộc của các bộ, ngành Trung ương, qua đó tham gia tư vấn, góp ý trong quá trình xây dựng chính sách. Bên cạnh đó, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cũng đã tổ chức tư vấn, phản biện được một số dự thảo chính sách của Chính phủ như: Đề án hỗ trợ các dân tộc thiểu số vùng Đồng bằng sông Cửu Long và Đề án xác định các thành phần

dân tộc và danh mục thành phần dân tộc do Ủy ban Dân tộc dự thảo; Đề án xây dựng bộ chỉ số phát triển văn hóa các dân tộc thiểu số đến năm 2020 do Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch dự thảo. Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội cấp tỉnh có đồng đồng bào dân tộc thiểu số cũng đã chú trọng tham gia hoạt động thẩm tra đối với các báo cáo, đề án, tờ trình, dự thảo nghị quyết trình Hội đồng nhân dân tỉnh trước mỗi kỳ họp. Qua đó, nhiều ý kiến góp ý đã được chính quyền tiếp thu, điều chỉnh trước khi ban hành, phù hợp hơn với thực tiễn và nguyện vọng của đồng bào dân tộc. Đồng thời, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp cũng làm tốt công tác phát huy vai trò của Hội đồng tư vấn, Tổ tư vấn về dân tộc, huy động được chuyên gia, nhà khoa học, cán bộ có chuyên môn trong việc nghiên cứu, tư vấn, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách dân tộc.

Thứ ba, công tác xây dựng chính sách dân tộc thông qua hoạt động giám sát của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng mang lại hiệu quả cao hơn. Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức thành viên đã chủ động phối hợp, tham gia hoạt động giám sát chuyên đề của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Hội đồng Dân tộc, Hội đồng nhân dân các cấp trong thực hiện chính sách dân tộc, nhất là trong năm 2023, đã phối hợp giám sát Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025, qua đó đã kiến nghị Quốc hội, Chính phủ điều chỉnh, bổ sung chính sách, quy trình tổ chức thực hiện phù hợp với điều kiện thực tiễn. Theo báo cáo của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2019), trong giai đoạn 2014-2018, trung bình mỗi năm Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và Thường trực

Hội đồng nhân dân ở 52 tỉnh có đông đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống tổ chức 3 đến 4 Đoàn giám sát về các lĩnh vực liên quan đến chính sách dân tộc. Qua giám sát đã thu hút được sự quan tâm tích cực của cán bộ, đảng viên và đồng bào các dân tộc tham gia, giúp Mặt trận các cấp phát hiện và kiến nghị cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền xem xét, xử lý, khắc phục những vấn đề bất cập trong việc thực hiện chính sách; đồng thời cũng góp phần bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của đồng bào dân tộc thiểu số.

Thứ tư, hoạt động giám sát việc thực hiện chính sách dân tộc của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thông qua Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng có nhiều tiến bộ, hiệu quả. Đến năm 2019, 52 tỉnh vùng dân tộc thiểu số đã thành lập được 5.117 Ban thanh tra nhân dân xã, phường, thị trấn, với khoảng 31 nghìn thành viên. Phần lớn các Ban thanh tra nhân dân đã thực hiện tốt nhiệm vụ giám sát việc thực hiện chính sách dân tộc, các chương trình, dự án và mang lại hiệu quả tích cực. Theo thống kê sơ bộ của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2019) cho thấy: năm 2016 và năm 2017, Ban thanh tra nhân dân xã ở 3 khu vực Tây Bắc, Tây Nguyên, Tây Nam Bộ đã thực hiện 60.442 cuộc giám sát các dự án đầu tư ở cơ sở, chủ yếu là các dự án đầu tư hạ tầng trong thực hiện chương trình nông thôn mới như xây dựng kênh mương, đường liên thôn, trạm y tế, nhà văn hóa... đã phát hiện 20.170 vụ việc vi phạm, sai sót, trong quản lý và thực hiện chính sách, kiến nghị thu hồi 4,467 tỷ đồng và 838,215 nghìn m² đất các loại; trong giai đoạn 2017-2019, các Ban Giám sát cộng đồng trên địa bàn tỉnh Yên Bái đã giám sát trên 2.400 công trình, dự án

xây dựng nông thôn mới ở các khu dân cư, phát hiện và kiến nghị thu hồi trên 3 tỷ đồng thực hiện sai qui định; Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng trên địa bàn tỉnh Hòa Bình thực hiện giám sát 1.986 vụ việc, phát hiện 198 vụ việc sai phạm và đã yêu cầu chủ đầu tư sửa nhiều công trình không đảm bảo chất lượng ngay trong quá trình thi công. Sau giám sát, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp đã kiến nghị, đề xuất với cấp có thẩm quyền rà soát, điều chỉnh, bổ sung, hoàn thiện cơ chế chính sách bảo đảm phù hợp hơn với thực tiễn và nhu cầu, nguyện vọng của người dân, góp phần giữ ổn định chính trị và phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương, cơ sở.

Bên cạnh những kết quả đạt được thì việc tham gia xây dựng chính sách dân tộc của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội vẫn còn có những khó khăn, hạn chế là:

(1) *Chất lượng góp ý, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách dân tộc có mặt chưa đáp ứng được yêu cầu.* Trong những năm qua, Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ ban hành nhiều chính sách dân tộc trên nhiều lĩnh vực, nhưng thực tế số lượng chính sách được Mặt trận Tổ quốc Việt Nam chủ trì tổ chức phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách chưa nhiều, chủ yếu vẫn là tham gia xây dựng chính sách thông qua góp ý và có những nội dung góp ý còn chung chung, chưa sâu, tính thuyết phục chưa cao, chưa đánh giá sát những tác động, ảnh hưởng của chính sách đối với đồng bào. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội ở một số địa phương, cơ sở cũng chưa thực sự làm tốt công tác góp ý xây dựng chính sách dân tộc, phương pháp góp ý có mặt còn lúng túng, thiếu trọng tâm, trọng điểm.

(2) Công tác xây dựng chính sách dân tộc thông qua hoạt động giám sát việc thực hiện có mặt vẫn còn hạn chế. Thực tế hiện nay, việc giám sát độc lập của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội đối với việc thực hiện chính sách dân tộc còn khó khăn, chủ yếu vẫn là tham gia phối hợp với cơ quan dân cử trong giám sát thực hiện chính sách hằng năm và giám sát qua tổng hợp ý kiến kiến nghị của cử tri ở vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Giám sát thực hiện chính sách dân tộc thông qua hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng chất lượng chưa đồng đều, còn phụ thuộc vào nhận thức, năng lực, kinh nghiệm và trách nhiệm của thành viên tham gia.

(3) Hiện nay còn thiếu những quy định của pháp luật về quy trình, trách nhiệm trả lời, giải quyết kiến nghị sau giám sát. Trong hầu hết các văn bản pháp luật hiện nay, vai trò giám sát của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam chỉ mới dừng ở quy định có tính nguyên tắc về vai trò giám sát, chưa có quy định cụ thể và đầy đủ về cơ chế, chính sách, quyền và trách nhiệm của chủ thể bị giám sát và chủ thể giám sát, điều kiện bảo đảm cho hoạt động giám sát, cơ chế tiếp nhận, giải quyết, xử lý vi phạm và trả lời cho chủ thể giám sát.

(4) Số lượng và chất lượng cán bộ, công chức làm công tác dân tộc của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội có mặt còn hạn chế, kinh phí trong hoạt động còn khó khăn. Kinh phí để Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện nhiệm vụ góp ý, giám sát, phản biện xã hội còn khó khăn, không có nguồn độc lập và chưa có cơ chế tài chính cụ thể. Chưa có cơ chế, chính sách, nhất là nguồn kinh phí để hỗ trợ, phát huy vai trò

của Hội đồng tư vấn, Tổ tư vấn về dân tộc của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam khi tham gia góp ý, tư vấn, phản biện xã hội đối với chính sách, nên chưa thu hút được chuyên gia, nhà khoa học để phản biện chính sách.

3. Giải pháp tăng cường vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách dân tộc

Một là, tăng cường hơn nữa công tác tuyên truyền, quán triệt nâng cao nhận thức của cán bộ, công chức, nhất là người đứng đầu các cơ quan, tổ chức về vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách nói chung và chính sách dân tộc nói riêng.

Các cơ quan, tổ chức chủ trì xây dựng chính sách dân tộc cần tiếp tục quán triệt sâu sắc hơn quan điểm của Đảng về vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách, nhất là Quyết định số 217-QĐ/TW và Quyết định số 218-NQ/TW của Bộ Chính trị, Chỉ thị số 18-CT/TW của Ban Bí thư, Luật Ban hành Văn bản quy phạm pháp luật 2015 và các nghị định hướng dẫn thực hiện, Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015, Luật Thanh niên, Pháp lệnh Cựu chiến binh, Điều lệ của các Hội.

Hàng năm, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cùng các tổ chức thành viên chủ trì, phối hợp với cơ quan tham mưu cho Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ xây dựng chính sách dân tộc tổ chức quán triệt, triển khai, cụ thể hóa Nghị quyết liên tịch số 01/2023/NQLT-CP-ĐCTUBTUMTTQVN ngày 10/10/2023 về công tác phối hợp giữa Chính phủ với Đoàn Chủ tịch ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, trong đó tập trung vào: phối hợp tuyên truyền, vận động đồng

bào dân tộc thiểu số tham gia xây dựng chính sách; phối hợp thực hiện các dự án, chương trình mục tiêu nhằm phát huy vai trò của đồng bào dân tộc thiểu số trong phát triển kinh tế - xã hội; nghiên cứu, rà soát về các giải pháp và tiếp thu, giải trình các ý kiến của mỗi bên trong quá trình xây dựng và thực hiện cơ chế, chính sách về dân tộc, tôn giáo.

Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ tiếp tục chỉ đạo quán triệt, tăng cường trách nhiệm của các bộ, cơ quan ngang bộ, chính quyền địa phương trong triển khai, thực hiện Nghị quyết liên tịch số 01/2023/NQLT-CP-ĐCTUBTUMTTQVN ngày 10/10/2023, trong đó thực hiện tốt công tác phối hợp xây dựng chính sách, pháp luật tại Điều 7 là: các bộ, cơ quan ngang bộ, chính quyền địa phương mời đại diện Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp tham gia Ban soạn thảo, Tổ biên tập, gửi dự thảo văn bản và nghiên cứu, tiếp thu, giải trình, phản hồi ý kiến phản biện, góp ý đối với đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật và dự thảo văn bản quy phạm pháp luật.

Hai là, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội tăng cường vận động Nhân dân tham gia xây dựng chính sách dân tộc.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam chú trọng vận động các chuyên gia, nhà khoa học, cán bộ có năng lực, kinh nghiệm tham gia Hội đồng tư vấn, Tổ tư vấn về dân tộc, làm nòng cốt trong nghiên cứu, tư vấn, góp ý, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách. Các tổ chức chính trị - xã hội nghiên cứu, xây dựng quy chế, quy định để các cấp đoàn, hội tổ chức cho đoàn viên, hội viên tham gia góp ý kiến vào dự thảo văn bản chính

sách một cách có thực chất, hiệu quả; sớm nghiên cứu, hướng dẫn việc ứng dụng công nghệ thông tin, mạng xã hội trong thực hiện lấy ý kiến của Nhân dân vào dự thảo chính sách. Đồng thời phối hợp chặt chẽ với cơ quan chủ trì xây dựng chính sách để cung cấp thông tin, gửi nội dung và theo dõi việc tiếp thu ý kiến góp ý.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp cơ sở chủ động hơn trong công tác tham mưu cho cấp ủy cùng cấp lãnh đạo kiện toàn, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng. Trong đó cần chủ động bồi dưỡng, tạo nguồn cán bộ có chất lượng chuyên môn, kinh nghiệm, tâm huyết, trách nhiệm để đề xuất, kiến nghị với cấp ủy chỉ đạo đưa vào danh sách nhân sự bầu vào Ban thanh tra nhân dân và Ban giám sát đầu tư của cộng đồng. Phối hợp, tổ chức tốt các cuộc tiếp xúc cử tri, tổng hợp ý kiến, kiến nghị của cử tri trong thực hiện chính sách dân tộc và điều chỉnh, bổ sung chính sách dân tộc.

Ba là, tiếp tục nâng cao trách nhiệm góp ý, phản biện xã hội trong quá trình xây dựng chính sách dân tộc.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội tiếp tục củng cố, kiện toàn tổ chức, cán bộ phụ trách công tác dân tộc theo hướng thống nhất, thông suốt từ Trung ương đến cơ sở. Các cấp ủy, chính quyền thường xuyên quan tâm, động viên, đề cao tinh thần trách nhiệm trước Nhân dân của cán bộ Mặt trận, đoàn thể, đi đôi với việc tạo điều kiện, đầu tư cơ sở, vật chất, trang thiết bị làm việc, nhất là đối với các huyện nghèo, biên giới, xã đặc biệt khó khăn. Định kỳ tổ chức bồi dưỡng, trao đổi kinh nghiệm góp ý, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách.

Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, cơ quan Trung ương của các tổ chức chính trị - xã hội chủ động phối hợp, hướng dẫn, định hướng cho các cơ quan, tổ chức trong hệ thống xây dựng chương trình, kế hoạch góp ý, phản biện xã hội đối với chính sách, thực hiện lựa chọn các chính sách để tổ chức hội nghị phản biện phù hợp, hiệu quả. Hằng năm, cấp ủy các cấp lãnh đạo, chỉ đạo Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội cùng cấp xây dựng và thông qua kế hoạch giám sát, góp ý và phản biện chính sách nói chung và chính sách đối với đồng bào dân tộc do địa phương ban hành.

Bốn là, nâng cao chất lượng giám sát việc thực hiện chính sách dân tộc, kịp thời phát hiện những hạn chế, thiếu sót và kiến nghị điều chỉnh, bổ sung chính sách.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội cần tiếp tục nâng cao trách nhiệm trong việc đề nghị xây dựng, bổ sung, hoàn thiện chính sách dân tộc, nhằm khắc phục những khó khăn, hạn chế trong quá trình thực hiện, nâng cao chất lượng của chính sách. Phát huy vai trò của Hội đồng tư vấn dân tộc, các chuyên gia, người có uy tín tiêu biểu trong phản biện chính sách dân tộc, nhất là những nội dung chính sách còn có nhiều ý kiến khác nhau. Cơ quan, tổ chức chủ trì soạn thảo dự thảo văn bản được phản biện phải trả lời bằng văn bản đối với kiến nghị của MTTQVN, trường hợp không tiếp thu kiến nghị thì phải giải trình, báo cáo ý kiến phản biện xã hội của MTTQVN với cơ quan, tổ chức có thẩm quyền ban hành văn bản. Thực hiện công khai kết quả giám sát và phản biện xã hội trên các phương tiện truyền thông đại chúng để Nhân dân biết, theo dõi, góp ý thêm.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội cũng cần tăng cường trách nhiệm trong vận động, tổ chức cho các tầng lớp Nhân dân tham gia góp ý kiến vào dự thảo văn bản chính sách dân tộc được đăng tải trên Cổng thông tin điện tử của Chính phủ và bộ, ngành Trung ương và công khai kết quả góp ý trên phương tiện thông tin đại chúng. Đồng thời tiếp tục làm tốt công tác phối hợp với Ủy ban Dân tộc trong xây dựng và thực hiện chính sách dân tộc, nhất là Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030.

Năm là, tiếp tục hoàn thiện cơ chế để nâng cao hiệu quả góp ý, phản biện xã hội và giám sát việc thực hiện chính sách.

Để phát huy tốt hơn vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách nói chung và chính sách dân tộc nói riêng cần phải tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi, bổ sung quy định của pháp luật về trình tự, thủ tục ban hành văn bản quy phạm pháp luật. Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 cần tiếp tục nghiên cứu sửa đổi, bổ sung cụ thể hơn vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong xây dựng chính sách, pháp luật theo định hướng Nghị quyết Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới. Về lâu dài, Bộ Chính trị, Ban Bí thư Trung ương Đảng cũng cần nghiên cứu ban hành văn bản lãnh đạo định hướng về quy trình xây dựng chính sách pháp luật, nhằm phát huy vai trò của cả hệ thống chính trị và Nhân dân trong tham gia xây dựng chính sách.

Tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi, bổ sung cụ thể hơn vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong quy trình xây dựng chính sách dân tộc tại Thông tư số 03/2022/TT-UBDT ngày 01/10/2022 của Ủy ban Dân tộc về Quy định trình tự, thủ tục soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Ủy ban Dân tộc bảo đảm theo định hướng công tác dân tộc là của cả hệ thống chính trị. Hoàn thiện cơ chế xây dựng chính sách dân tộc sẽ huy động được sự tham gia của cả hệ thống chính trị và Nhân dân, giúp cho chính sách ngày càng có chất lượng hơn, dễ thực hiện hơn, góp phần khắc phục được những hạn chế của chính sách.

Cơ quan Nhà nước chủ động nghiên cứu, cụ thể hóa vai trò giám sát và phản biện xã hội bằng quy định pháp luật theo tinh thần Chỉ thị số 18-CT/TW, ngày 26/10/2022 của Ban Bí thư về phát huy vai trò, nâng cao chất lượng, hiệu quả giám sát, phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội, trọng tâm là: Quy định rõ trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân có thẩm quyền phối hợp, tạo điều kiện thuận lợi để phát huy vai trò giám sát của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội và trách nhiệm trả lời, giải quyết các ý kiến sau giám sát; chế tài xử lý tổ chức, cá nhân không hợp tác, gây khó khăn, cản trở hoạt động giám sát, phản biện xã hội; quy định kinh phí bảo đảm cho Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện tốt công tác giám sát, phản biện xã hội.

Kết luận

Cơ sở chính trị, pháp lý để Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng chính sách là

tương đối rõ và cụ thể. Do đó, việc phát huy vai trò của các tổ chức này trong xây dựng chính sách dân tộc thông qua tăng cường trách nhiệm giám sát, góp ý, phản biện xã hội đối với dự thảo chính sách là cần thiết, góp phần phát huy dân chủ, bảo đảm vai trò là chủ và làm chủ của Nhân dân, gắn trách nhiệm của các tổ chức trong xây dựng và thực hiện chính sách dân tộc là cần thiết trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương (2022), *Nghị quyết về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới*, số 27-NQ/TW, Hà Nội, ngày ban hành 09/11/2022.
2. Bộ Chính trị (2019), *Kết luận của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX về công tác dân tộc trong tình hình mới*, số 65-KL/TW, ngày ban hành 30/10/2019.
3. Quốc hội khóa XIII (2015), *Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*, số 75/2015/QH13, có hiệu lực thi hành từ 01/01/2016.
4. Quốc hội khóa XIV (2020), *Luật Thanh niên*, số 57/2020/QH14, có hiệu lực thi hành từ 01/01/2021.
6. Hội liên hiệp Phụ nữ Việt Nam (2022), *Điều lệ Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam*, thông qua tại Đại hội đại biểu phụ nữ toàn quốc lần thứ XIII, Hà Nội, ngày ban hành 11/3/2022.
7. Nguyễn Quang Minh (2022), *Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tham gia xây dựng chính sách, pháp luật trong thời gian qua, phương hướng, nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm trong thời gian tới*, Kỷ yếu đề tài khoa học cấp bộ, mã số KHBD (2020)-15.